

Salut Mental i Educació - 1

L'ATENCIÓ A LES NECESSITATS EDUCATIVES DE L'ALUMNAT AMB TRASTORN MENTAL

Joan de Diego

Doctor en Pedagogia. Psicopedagog d'EAP. Cap del Gabinet Tècnic d'Educació Inclusiva del Consorci d'Educació de Barcelona

RESUM

En aquest article s'exposa una mirada des del punt de vista de les iniciatives que desenvolupen o podrien desenvolupar les diferents administracions. Es citen alguns indicadors de la rellevància del tema en la pràctica de la gestió educativa, es proposen iniciatives i recursos que podrien ajudar a millorar l'atenció i s'aposta per la col·laboració decidida entre les administracions i els professionals de l'àmbit educatiu i de l'àmbit clínic.

Paraules Clau: Salut Mental, Atenció a la diversitat, Col·laboració, Serveis Educatius

ABSTRACT

This article exposes a look from the point of view of the initiatives that develop or may develop different public administrations. The article highlights some indicators related to the relevance of the issue in the practice of educational management. Initiatives and resources, that could help improve the attention, are showed. It is committed to strong cooperation between administrations and professionals in the field of Education and Mental Health.

Key words: Mental Health, attention to diversity, cooperation, educational support.

Soc professional d'EAP i membre de l'ACPO tot i que actualment estic en comissió de serveis al Consorci d'Educació de Barcelona com a cap del Gabinet Tècnic d'Educació Inclusiva.

Per tant, tot i que no estic aquí representant institucionalment el Consorci, entenc que l'aportació que se'm demana dins dels components de la taula seria la visió de l'atenció a les necessitats educatives de l'alumnat amb trastorn mental des de la gestió de l'administració.

En primer lloc he de dir que des del Consorci d'Educació l'atenció a l'alumnat amb trastorn mental és un dels aspectes que més preocupen, especialment en els casos en que es presenten conductes molt desajustades. Poso alguns exemples de situacions en que això és manifesta:

- La majoria de demandes de suport extraordinari o d'ampliació de recursos que ens adrecen els centres, els EAP[2] o la Inspecció durant el curs tenen a veure amb alumnat amb conductes desajustades, molt habitualment relacionades amb diagnòstics o sospita de trastorn mental. Normalment la petició arriba associada a una sensació de desbordament, de no poder afrontar la gestió a l'aula i al centre d'aquest tipus de comportaments.

- Per altra banda, aquest tipus de demandes apareixen referides a alumnes cada cop més joves, no és gens estrany que siguin de parvulari o cicle inicial.
- També tenen aquest origen la immensa majoria de les peticions de places d'USEE[3] noves, sobre tot les que es produeixen durant el curs, tot i que el perfil d'alumnat per accedir a les USEE no seria aquest. Podem deduir d'això que les USEE estan cobrint la manca de places en recursos educatius/terapèutics com podrien ser les UME o CEE especialitzats amb treball clínic.
- Els professionals dels Hospitals de Dia amb els que tenim un grup de treball de coordinació amb participació també de professionals de SEETDIC[4] i d'EAP, manifesten clarament que tenen moltes dificultats per a trobar centres educatius adequats per als seus usuaris quan acaben el període a l'Hospital de Dia i s'han de reincorporar a les escoles o instituts.
- Moltes famílies i institucions privades fan demandes i propostes de complementació dels recursos públics disponibles per a atendre l'alumnat amb trastorn mental als centres educatius, tot proposant programes d'acompanyament, entrada de professionals externs, formació de vetlladors,... Algunes d'aquestes iniciatives han obtingut convenis amb el Departament d'Ensenyament.

Totes aquestes situacions ens mostren que en l'atenció a la diversitat de necessitats de tot l'alumnat dins dels centres educatius hem anat donant resposta progressivament a diferents tipus de necessitats:

- Primer es van poder identificar i disminuir les barreres per a l'accés als centres, a les activitats i als materials didàctics, relacionades bàsicament amb les discapacitats motrius i sensorials.
- Més tard, el sistema va poder generar capacitat i recursos per a adaptar els continguts, les metodologies, els materials, l'avaluació per a poder incloure l'alumnat amb dificultats cognitives i d'aprenentatge.
- Però encara tenim moltes dificultats per a comprendre i poder atendre les necessitats de l'alumnat que requereix un canvi en les relacions, el vincle, la gestió de l'entorn social, etc.

Davant de les situacions exposades anteriorment i amb la intenció de millorar la resposta del sistema educatiu, crec que des de les administracions es podrien proposar diversos tipus d'actuacions que haurien de ser complementàries. Cal tenir en compte que hi haurà actuacions més desitjables però que necessiten temps per a ser efectives i d'altres que potser són necessàries per a atendre situacions urgents però no haurien de ser el nucli de la resposta:

- Estudiar les causes que generen conductes desajustades amb o sense trastorn mental.
- Procurar prevenir aquestes causes en l'entorn social i familiar. Identificar factors que generen desajustament emocional i també els factors de protecció que poden ajudar.

- Capacitar i empoderar el professorat perquè pugui conèixer aquest tipus de dinàmiques i fer front a les situacions en què es manifesten.
- Potenciar el vincle entre famílies i escoles-professorat, com un dels factors potencialment més capaços de generar contenció de les manifestacions desajustades.
- Promoure en els centres hàbits de benestar i salut en tots els àmbits, inclòs l'emocional. És a dir generar un entorn escolar segur, emocionalment equilibrat, saludable, facilitador del creixement i l'aprenentatge. (Cal recordar que a les institucions educatives l'aprenentatge és un indicador de benestar).
- Generar recursos materials, personals i d'assessorament/formació en els centres ordinaris que millorin la seva capacitat per a atendre aquestes situacions. Caldria començar pels de tipus genèric adreçats a tot l'alumnat i arribar, si cal, als més especialitzats: professorat especialitzat, assessoraments específics, personal auxiliar, professionals provinents de Centres d'Educació Especial, USEE, ...
- Generar recursos específics fora dels centres per atendre alumnat que ho requereix. en el cas de l'alumnat amb trastorn mental cal pensar en recursos amb respostes mixtes educatives i terapèutiques, per exemple: CEE especialitzats, UME, UTE, USEE amb suport clínic, altres propostes que apareixen citades en el projecte de Decret per a l'atenció a la diversitat en el marc inclusiu...).

En qualsevol cas és important potenciar la interacció i el treball conjunt entre els professionals de la psicopedagogia i els de la clínica tant per a compartir reflexions i criteris com per a generar nous recursos i estratègies d'intervenció que combinin l'expertesa i les pràctiques pròpies d'ambdues aproximacions.

En aquest sentit i també com a indicador de la rellevància que pren el tema que avui estem debaten, vull destacar els diferents grups de treball que tant des del Departament d'Educació com des del Consorci d'Educació de Barcelona s'estan promovent entre professionals dels EAP, SEETDIC, CSMIJ[5], Hospitals de Dia, Psiquiatria, Pediatria, etc. que juntament amb els tècnics dels Departaments d'Educació i de Salut, miren d'aprofundir en l'atenció a l'alumnat amb necessitats derivades de trastorn mental.

Notes:

[1] Aquesta és la primera de les quatre presentacions que van realitzar-se a la Taula Rodona Salut Mental i Educació organitzada per ACPO (Associació Catalana de Psicopedagogia i Orientació) el dijous, 3 de desembre de 2015 a Barcelona. Les quatre presentacions es publiquen conjuntament en aquest número de la revista.

[2] EAP= "Equip d'Assessorament Psicopedagògic"

[3] USEE= "Unitats de Suport d'Educació Especial"

[4] SEETDIC= "Servei Educatiu Específic per a Trastorns del Desenvolupament i la Conducta"

[5] CSMIJ Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil

Correspondència amb l'autor: jdiego12@xtec.cat